

Zrod hradov v stredovekom Uhorsku

Vznik stredovekých hradov býva často opradený mýtmi a povestiami. Ich postavenie najmä v politickej, hospodárskej a sociálnej oblasti nie je potrebné zvlášť zdôrazňovať. Od pôvodnej úlohy mocenských centier smerovali sídla k pestrej škále funkcií. Hrady bývali produktom elít vtedajšej spoločnosti, ktoré mali možnosť využívať najvyššiu kvalitu stavebnej a umeleckej tvorby. Keďže hrady často slúžili viacerým účelom, sú pre historikov veľmi obsažným prameňom. Ako prebiehal zrod hradov v Uhorsku? Vo svojej prednáške v Thurzovom dome prezradí historik Pavol Maliniak.

Stredoslovenské múzeum – kultúrna inštitúcia Banskobystrického samosprávneho kraja v spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici aj v tomto roku pokračujú v spolupráci a v popularizácii dejín. Cyklické podujatie Stretnutia s minulosťou dostanú aj vo februári svoj priestor. Zaujímavá prednáška historika Pavla Maliniaka prinesie do Thurzovho domu 28. februára o 17:00 h. tému zrodu hradov v stredovekom Uhorsku.

Pôvod hradov siaha do včasného stredoveku, keď sa v Európe šírili spolu s politickou mocou z centier na periférie. Časť hradov sa vyvinula organicky zo starších opevnených sídiel, dnes nazývaných hradiskami. Označenie hrad vyjadrujúce ohradený, hradbou opevnený priestor je aj dodnes zrozumiteľné. Kto mohol hrad postaviť a kde mohol stáť?

„V povedomí širšej verejnosti sú menej známe povolenia na výstavbu hradov vydávané kráľmi aj na území Uhorska. Vo viacerých prípadoch presne určujú založenie nového hradu alebo iného opevnenia. V súčasnosti je známych viac ako 100 takýchto stavebných povolení. V neskorom stredoveku sa králi v povoleniach zámerne vyhýbali pojmu hrad, ale nahradzovali ho inými výrazmi. Aj tomuto sa budem venovať v mojej pripravenej prednáške,“ hovorí historik Pavol Maliniak.

Nárast budovania hradov v réžii šľachty po tatárskom vpáde postupne viedol k ich nekontrolovateľnej výstavbe, ktorá bola jedným z prejavov feudálnej anarchie. Uhorský kráľ Ondrej III. preto v dekréte z roku 1298 nariadil bezodkladne zbúrať opevnenia alebo hrádky nedávno postavené bez súhlasu kráľa.

„Kráľ a palatín počas svojich ciest po kráľovstve mohli tieto opevnenia zobrať podľa kráľovského práva bez vykúpenia alebo výmeny. Ak však patrili niekomu inému, mali byť vrátené právoplatným

majiteľom. Sú to zaujímavé pohľady na túto časť dejín, veľmi rád návštevníkom zodpoviem aj na konkrétnejšie otázky“, dopĺňa Pavol Maliniak.

Marcové Stretnutia s minulosťou budú pokračovať prednáškou Patrika Kuneca, 27. marca o 17:00 h. v Thurzovom dome s témou Obraz horného Uhorska v cestopisoch na prelome 18. a 19. storočia.

Historik Pavol Maliniak pôsobí na Katedre histórie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vo vedecko-výskumnej a pedagogickej činnosti sa venuje stredovekým slovenským dejinám, hospodárskym dejinám, aj dejinám hradov a feudálnych panstiev. Je autorom monografií Človek a krajina Zvolenskej kotliny v stredoveku, Čabradské panstvo v stredoveku a študijnej príručky Úvod do štúdia dejín stredovekých hradov.

Mgr. Dana Kurtíková

PR manažér Stredoslovenského múzea

email: kurtikova@ssmuzeum.sk

mobil: +421 911 055 330

tel.: +421 484 125 897